

**Прамежкавая справаздача №1
12-30 жніўня 2008 г.**

I. РЭЗІЮМЭ

- Выбары ў Палату прадстаўнікоў (ніжнюю палату Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь) прызначаны на 28 верасня 2008 года. Яны пройдуць па 110 аднамандатных выбарчых акругах па мажарытарнай сістэме, якая дапускае два туры галасавання; калі ніводны з кандыдатаў не набірае больш за 50 працэнтаў у першым туры, не пазней чым у двухтыднёвы тэрмін (да 12 кастрычніка) праводзіцца другі тур галасавання па двух кандыдатах, атрымаўшых найбольшую колькасць галасоў.
- Выбарчымі камісіямі на ўсіх узроўнях захоўваліся ўсталяваныя законам тэрміны.
- Выбары галоўным чынам рэгламентуюцца Канстытуцыяй і Выбарчым кодэксам (ВК). У апошні раз папраўкі да ВК прымаліся ў кастрычніку 2006 года, і ўплыву дадзеных паправак на бягучы выбарчы працэс яшчэ будзе патрэбна даць адзнаку.
- Увогуле было вылучана 365 прэтэндэнтаў на ўдзел у парламенцкай гонцы ў якасці кандыдатаў. 275 з іх былі зарэгістраваны акруговымі выбарчымі камісіямі. Некаторыя з тых, хто не прайшоў рэгістрацыю, маюць намер абскардзіць адпаведныя рашэнні акруговых камісій.
- Падрыхтоўка і правядзенне выбараў будуць ажыццяўляцца сістэмай выбарчых камісій на трох узроўнях, якая складаецца з Цэнтральнай выбарчай камісіі (ЦВК), 110 акруговых выбарчых камісій (АВК) і 6 525 участковых выбарчых камісій (УВК). АВК і УВК прызначаюцца абласнымі і мясцовымі органамі кіравання адпаведна па ўласным вырашэнні. Хоць прадстаўніцтва апазіцыянераў у складзе выбарчых камісій істотным не з'яўляецца, ва ўрадзе Беларусі адзначылі ўзрослую колькасць АВК з прысутнасцю апазіцыі ў якасці кроку наперад.
- Місія па назіранні за выбарамі (МНВ) афіцыйна распачала сваю дзейнасць 12 жніўня 2008 года. МНВ складаецца з 15 членаў асноўнай групы экспертаў, якая базіруецца ў Мінску, і 40 доўгатэрміновых назіральнікаў, размешчаных па рэгіёнах краіны. Увогуле ў ёй прадстаўлены 22 дзяржавы-ўдзельніцы АБСЕ.

- З 15 жніўня МНВ БДПЧ/АБСЕ у адпаведнасці са сваёй стандартнай метадыкай распачала правядзенне маніторынгу сродкаў масавай інфармацыі; дадзеным маніторынгам будуць ахоплены чатыры тэлевізійных канала, адна радыёстанцыя і дзесяць газет.

II. УВОДЗІНЫ

Выбары ў Палату прадстаўнікоў (ніжняю палату Нацыянальнага сходу)¹ запланаваны на 28 верасня 2008 года. Выбары прызначыў Прэзідэнт Беларусі, Аляксандр Лукашэнка, 24 чэрвеня 2008 года. У адпаведнасці з законам, аб правядзенні выбараў было абвешчана за чатыры месяца да заканчэння паўнамоцтваў парламента дзеючага склікання. 9 ліпеня БДПЧ/АБСЕ атрымала запрашэнне правесці назіранне за маючымі адбыццямі выбарамі ад Міністра замежных спраў Беларусі, Сяргея Мартынава. Запрашэнне паступіла своечасова, дазволіўшы БДПЧ/АБСЕ належным чынам арганізаваць разгортванне Місіі па назіранні за выбарамі (МНВ).

З 9 па 12 чэрвеня 2008 года выканала сваю працу дэлегаваная БДПЧ/АБСЕ Ацэначная місія (АМ)², рэкамендацыяй якой стала накіраванне МНВ. МНВ БДПЧ/АБСЕ афіцыйна распачала сваю дзейнасць 12 жніўня. Місія, на чале з Амбуладарам Гертам-Хінрыхам Арэнсам, складаецца з 15 членаў асноўнай групы экспертаў, якая базіруецца ў Мінску, і 40 доўгатэрміновых назіральнікаў (ДТН), размешчаных па рэгіёнах Беларусі. Увогуле ў ёй прадстаўлены 22 дзяржавы-ўдзельніцы АБСЕ. Парламенцкія выбары 2008 года стануць пятымі па ліку ў Беларусі, за якімі ў адпаведнасці са сваёй стандартнай метадыкай будзе назіраць БДПЧ/АБСЕ³.

III. ПАЛІТЫЧНАЯ СИТУАЦЫЯ

Апошнія парламенцкія выбары, якія адбыліся ў кастрычніку 2004 года, прывялі да абрання парламента, які пераважна складаецца з незалежных дэпутатаў; толькі 12 дэпутатаў былі першапачаткова вылучаны ад палітычных партый, а з апазіцыйных кандыдатаў не было абрана ніводнага. Палітычнае асяроддзе ў Беларусі працягвае заставацца ў высокай ступені палярным. 10 ліпеня Прэзідэнт Лукашэнка выступіў з публічнай заявай, у якой заклікаў усе дзяржаўныя органы забяспечыць, каб выбары прайшлі адкрыта, дэмакратычна і празрыста.

Хоць на маючых адбыццямі выбарах суперніцтва ізноў галоўным чынам разгорнецца паміж незалежнымі кандыдатамі, палітычныя партыі ўсё ж

¹ З 21 верасня да 10 кастрычніка паралельна з імі адбудуцца на аснове ўскоснага выбарчага права выбары ў Савет Рэспублікі (верхнюю палату Нацыянальнага сходу). За дадзенымі выбарамі БДПЧ/АБСЕ назіранне не праводзіць.

² Са справаздачай АМ БДПЧ/АБСЕ можна азнаёміцца па адрасе: http://www.osce.org/documents/odihr/2008/07/31957_en.pdf

³ Гл. справаздачы БДПЧ/АБСЕ аб парламенцкіх выбарах 2000 і 2004 гадоў і прэзідэнцкіх выбарах 2001 і 2006 гадоў па адрасе: <http://www.osce.org/odihr-elections/14353.html>

гуляюць некаторую ролю ў палітычным працэсе. Да асноўных партый, якія падтрымліваюць цяперашнюю ўладу, адносяцца Аграрная партыя, Камуністычная партыя Беларусі (КПБ) і Ліберальна-дэмакратычная партыя (ЛДП). Галоўнымі апазіцыйнымі партыямі, якія прайшлі рэгістрацыю, застаюцца «Беларускі народны фронт» (БНФ), Партыя камуністаў Беларуская (ПКБ), Беларуская сацыял-дэмакратычная партыя «Грамада» (БСДП-Г) і Аб'яднаная грамадзянская партыя (АГП). У 2005 годзе дадзеныя апазіцыйныя партыі аб'ядналіся ў рамках арганізацыі пад назвай «Аб'яднаныя дэмакратычныя сілы» (АДС). Яны прынялі рашэнне выстаўляць у выбарчых акругах, па якіх яны атрымалі права балатавацца, адзіных кандыдатаў. «Еўрапейская кааліцыя», якая ўяўляе сабой групу незарэгістраваных апазіцыйных партый, каторыя сваёй галоўнай задачай бачаць інтэграцыю ў Еўропу і вылучаюць уласных кандыдатаў, таксама дэманструе актыўнасць, займаючы цэнтрысцкую пазіцыю.

IV. ПРАВАВАЯ БАЗА І ВЫБАРЧАЯ СІСТЭМА

Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь (далей «парламент») у складзе 110 дэпутатаў абіраецца на чатырохгадовы тэрмін на аснове мажарытарнай сістэмы, якая дапускае два туры галасавання, па 110 аднамандатных выбарчых акругах. У тым выпадку, калі ніводны з кандыдатаў не набірае больш за 50 працэнтаў усіх галасоў, аддадзеных у першым туры, то не пазней чым у двухтыднёвы тэрмін (да 12 кастрычніка) праводзіцца другі тур галасавання па двух кандыдатах, атрымаўшых найбольшую колькасць галасоў. Законам усталявана патрабаванне 50-працэнтнай яўкі для прызнання выбараў адбыўшыміся ў першым туры, а ў другім туры неабходнай для гэтага з'яўляецца 25-працэнтная яўка.

Маючыя адбыцца парламенцкія выбары галоўным чынам рэгламентуюцца Канстытуцыяй і Выбарчым кодэксам Рэспублікі Беларусь (ВК). У апошні раз папраўкі да ВК прымаліся ў кастрычніку 2006 года, пры гэтым дадзеныя апошнія змены не ацэньваліся ў Сумесным заключэнні Венецыянскай камісіі і БДПЧ/АБСЕ аб ВК ад кастрычніка 2006 года⁴, у якім адзначаліся розныя неадпаведнасці з абавязальніцтвамі, прынятымі ў рамках АБСЕ. У выніку паправак ад кастрычніка 2006 года найболей прыкметныя змены зведала сістэма выбараў у мясцовыя саветы. Уплыву іншых паправак на бягучы выбарчы працэс яшчэ належыць даць адзнаку.

Нядаўна былі ўнесеныя папраўкі і ў іншыя заканадаўчыя акты, якія рэгламентуюць бягучы выбарчы працэс. Так закон «Аб масавых мерапрыемствах» уступаў у сілу ў новай рэдакцыі ў 2006 і 2008 гадах.

⁴ «Сумеснае заключэнне аб выбарчым заканадаўстве Рэспублікі Беларусь» Еўрапейскай камісіі за дэмакратыю праз права (Венецыянскай камісіі) і БДПЧ/АБСЕ, зацверджанае Саветам па дэмакратычных выбарах 12 кастрычніка 2006 года і Венецыянскай камісіяй на сваёй 68 пленарнай сесіі (13-14 кастрычніка 2006 года).

Заслугоўвае ўвагі, што зменамі ад 2006 года тэрмін папярэдніх падачы заяўкі для атрымання дазволу на правядзенне вулічных агітацыйных мерапрыемстваў быў скарачаны з 15 дзён, як гэта патрабавалася раней, да 5 дзён.

V. ВЫЛУЧЭННЕ І РЭГІСТРАЦЫЯ КАНДЫДАТАЎ

Права балатавацца ў парламент атрымоўваюць грамадзяне, якія дасягнулі 21 года і стала пражываюць у Рэспубліцы Беларусь. Кандыдаты могуць вылучацца 3 шляхамі: ад зарэгістраваных палітычных партый, працоўных калектываў і ініцыятыўных груп грамадзян, якім неабходна сабраць больш за 1000 подпісаў выбаршчыкаў⁵.

Па стане на 18 жніўня – да заканчэння тэрміну для вылучэння кандыдатаў – 8 палітычных партый ажыццявілі 59 вылучэнняў. Працэс вылучэння паспяхова скончылі ўвогуле 322 з 424 ініцыятыўных груп, якія прайшлі рэгістрацыю⁶. Акрамя таго, заяўкі на вылучэнне паступілі ад 113 працоўных калектываў. Увогуле было прынята 365 кандыдатур. Дадзеныя заяўкі на вылучэнне кандыдатам апасля разледжваліся акруговымі выбарчымі камісіямі да 28 жніўня. Па выніках дадзенай праверачнай працэдуры АВК зарэгістравалі 275 кандыдатаў. Некаторыя з тых, хто не быў зарэгістраваны, намерваюцца абскардзіць адпаведныя рашэнні АВК у Цэнтравыбаркам. Акрамя таго, да МНВ БДПЧ/АБСЕ паступілі паведамленні аб шэрагу праблем, якія спадарожнічалі працэсу збору подпісаў, якія цяпер з'яўляюцца прадметам удакладнення з боку МНВ БДПЧ/АБСЕ. Толькі 36 з 110 дэпутатаў склікання, тэрмін паўнамоцтваў якога завяршаецца, балатуюцца на перавыбранне.

VI. ПАДРЫХТОЎКА І ПРАВЯДЗЕННЕ ВЫБАРАЎ

Падрыхтоўка і правядзенне маючых адбыцца выбараў будуць ажыццяўляцца сістэмай выбарчых камісій на трох узроўнях, што складаецца з Цэнтральнай выбарчай камісіі (ЦВК), 110 акруговых выбарчых камісій (АВК) і 6 525 участковых выбарчых камісій (УВК).

ЦВК з'яўляецца стала дзеючым органам, які абіраецца на пяцігадовы тэрмін, у той час як АВК і УВК прызначаюцца на кожныя наступныя выбары ізноў. Цяперашні склад ЦВК быў прызначаны 22 студзеня 2007 года ў колькасці 12 членаў; 6 з іх прызначаюцца Прэзідэнтам і 6 – Саветам Рэспублікі (верхняй палатай Нацыянальнага сходу). 24 чэрвеня 2008 года Прэзідэнт выдаў дэкрэт, які дазваляе палітычным партыям, якія вылучылі сваіх кандыдатаў, накіраваць у ЦВК па аднаму члену з правам дарадчага голасу (які не бярэ ўдзел у

⁵ ВК дазваляе кандыдатам вылучацца па некалькіх выбарчых акругах, а таксама больш чым адным спосабам вылучэння.

⁶ За рэгістрацыяй звярнуліся 455 ініцыятыўных груп, з якіх 8 адмовіліся ад далейшага ўдзелу, 22 атрымалі адмову, а яшчэ адна не была дапушчана да разледжвання.

галасаванні). У выніку гэтага, было прызначана восем такіх членаў камісіі з правам дарадчага голасу.

Члены 110 АВК прызначаліся заканадаўчымі і выканаўчымі органамі ўлады на абласным узроўні. На праходзячых выбарах кожная з АВК складаецца з 13 членаў, што з'яўляецца максімальнай іх колькасцю, дапушчальнай па законе. Усяго налічваецца 1 430 членаў АВК. З іх 583 былі вылучаныя грамадзянамі, 356 - грамадскімі аб'яднаннямі, 222 - працоўнымі калектывамі, 118 - абласнымі заканадаўчымі і выканаўчымі органамі ўлады і 151 - ад палітычных партый (з якіх 38 - ад апазіцыі, што складае 2,66 працэнта). Ва ўрадзе Беларусі адзначылі ўзрослую колькасць АВК з прысутнасцю сярод членаў камісіі прадстаўніка ад апазіцыі ў якасці кроку наперад.

Члены УВК былі прызначаныя мясцовымі выканаўчымі органамі ў кожнай з адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак. Колькасны склад УВК вар'іруецца ад 5 да 19 членаў, у залежнасці ад колькасці выбаршчыкаў, прыпісаных да дадзенага ўчастка. Увогуле па 6 485 выбарчых участках на тэрыторыі краіны⁷ былі прызначаны 69 845 членаў УВК. З іх 36 071 былі вылучаныя грамадзянамі, 21 869 - працоўнымі калектывамі, 9 032 - грамадскімі аб'яднаннямі, 2 712 - мясцовымі выканаўчымі органамі і 161 - ад палітычных партый (з якіх 43 - ад апазіцыі, што складае 0,06 працэнта).

Выбарчыя камісіі захоўвалі ўсе тэрміны, усталяваныя ў каляндарным плане арганізацыйных мерапрыемстваў па падрыхтоўцы і правядзенню выбараў, зацверджаным ЦВК. Сістэма прызначэння выбарчых камісій застаецца нязменнай. На ўзроўні АВК і УВК адпаведныя органы дзяржаўнага кіравання захоўваюць за сабой поўную правамоцную свабоду вырашэння пры ажыццяўленні такіх прызначэнняў.

VII. РЭГІСТРАЦЫЯ ВЫБАРШЧЫКАЎ

Для рэгістрацыі на ўдзел у галасаванні грамадзянін да дня або ў дзень выбараў павінен дасягнуць 18-летняга ўзросту і стала або часова пражываць на тэрыторыі выбарчага ўчастка, пры якім ён або яна жадае стаць на ўлік. ВК усталявана, што асобы, прызнаныя судом недзеяздольнымі, асобы, якія ўтрымліваюцца па прысудзе ў месцах пазбаўлення волі, а таксама асобы, у дачыненні да якіх абрана прэвентыўная мера - утрыманне пад вартай - не маюць права голасу. Палажэннямі аб уліку выбаршчыкаў не прадугледжана існавання зводных альбо цэнтралізаваных спісаў выбаршчыкаў. Спісы выбаршчыкаў складаюцца мясцовымі адміністрацыямі па кожным участку для галасавання асобна і ўдакладняюцца УВК. Па законе кожны выбаршчык можа быць уключаны толькі ў адзін спіс.

⁷ Дадзеная колькасць не ўлічвае членаў УВК у 40 участках, створаных за мяжой.

VIII. ПАЛІТЫЧНАЯ АБСТАНОЎКА

Па паведамленнях назіральнікаў МНВ БДПЧ/АБСЕ атмасфера ў краіне застаецца спакойнай, а суразмоўцы з ліку афіцыйных асобаў мяркуюць, што выбарчы працэс пройдзе мірна і празрыста. Як паведамляюць назіральнікі МНВ БДПЧ/АБСЕ, наогул усе суразмоўцы дэманструюць гатоўнасць да супрацоўніцтва.

Афіцыйны перыяд перадвыбарчай агітацыі стартуе толькі пасля рэгістрацыі кандыдатаў, якая завяршылася 28 жніўня. Знешніх прыкмет, якія сведчаць аб тым, што праходзяць выбары, назіраецца вельмі мала.

Палітычны клімат крыху палепшыўся дзякуючы вызваленню трох асоб, прызнаных «палітычнымі вязнямі» Еўрапейскім Саюзам і Злучанымі Штатамі; Аляксандр Казулін, Андрэй Кім і Сяргей Парсюкевіч былі памілаваныя Прэзідэнтам і вызваленыя з турмы ў справаздачным перыядзе.

Апазіцыйныя партыі выказалі сваё расчараванне з прычыны прызначэння ў якасці членаў АВК і УВК невялікай колькасці сваіх вылучэнцаў. 27 жніўня лідэры АДС накіравалі зварот да кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта, дзе былі акрэсленыя праблемы, якія па іх меркаванню ўзніклі падчас выбарчага працэсу, і змяшчалася патрабаванне аб пачатку дыялога з уладай па пытаннях фармавання выбарчых камісій і адсутнасці ў СМІ інфармацыі аб выбарах.

IX. СМІ

Нягледзячы на існаванне ў краіне адносна вялікай колькасці сродкаў масавай інфармацыі, адчуваецца недахоп незалежных СМІ; асабліва сярод электронных СМІ, выступаючых у якасці асноўнай крыніцы інфармацыі. Прадстаўнік АБСЕ па пытаннях свабоды СМІ ужо выказваў сваю занепакоенасць у сувязі з кантролем над СМІ з боку дзяржавы і выпадкамі аказання ціску на журналістаў⁸.

Канстытуцыяй забараняецца цензура і гарантуецца свабода поглядаў, перакананняў і іх свабоднае выказанне. Ёю таксама забяспечваецца права на атрыманне і распаўсюджванне поўнай, дакладнай і своєчасовай інфармацыі аб палітычным жыцці.

Базавыя прававыя рамкі для вядзення перадвыбарчай агітацыі праз СМІ паранейшаму ўсталёўваюцца выбарчым кодэксам. Ім прадугледжаны ўмовы прадастаўлення бясплатнага эфірнага часу і друкаванай плошчы ў дзяржаўных СМІ, а таксама абавязанне дзяржаўных СМІ забяспечваць роўныя магчымасці для перадвыбарчых выступаў кандыдатаў. У адпаведнасці з патрабаваннямі закона, ЦВК вызначыла чарговасць перадвыбарчых выступаў кандыдатаў і

⁸ Гл. www.osce.org/fom/item_1_30442.html і www.osce.org/publications/rfm/2008/07/32397_1169_en.pdf

пастанавіла, што агульнанацыянальнымі дзяржаўнымі газетамі, на старонках якіх кандыдаты маюць права атрымаць да двух машынапісных старонак плошчы для выкарыстання ў мэтах сваёй выбарчай кампаніі, стануць «Беларуская ніва», «Народная газета», «Рэспубліка» і «Звязда».

З 3 па 19 верасня кожны кандыдат будзе мець магчымасць выступіць з адным ідучым у запісу зваротам на абласных тэле- і радыёстудыях Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёвяшчальнай кампаніі. Па заканадаўстве трансляцыя дадзеных ролікаў павінна прыходзіцца на перыяд, калі збіраецца найбольшая аўдыторыя. Сваёй пастановай ад 31 ліпеня ЦВК прыняла рашэнне, што гэтыя тэлевізійныя ролікі будуць выходзіць у эфір з 17:30 да 18:30.

31 ліпеня ЦВК заснавала Наглядальны савет для аказання ёй садзейнічання ў кантролі за выкананнем сродкамі масавай інфармацыі прававых палажэнняў аб вядзенні перадвыбарчай агітацыі праз СМІ. Гэтая працоўная група, старшыней якой з'яўляецца намеснік Міністра інфармацыі, складаецца выключна з прадстаўнікоў дзяржаўных органаў і СМІ, фінансуемых са сродкаў дзяржаўнага бюджэту. Да гэтага часу савет правёў два паседжання, на якіх было заслухана восем скаргаў, у асноўным датычных дачаснага пачатку агітацыі. Ніякіх парушэнняў усталявана не было.

15 жніўня МНВ БДПЧ/АБСЕ распачала маніторынг СМІ, які ахоплівае чатыры тэлевізійныя каналы, адну радыёстанцыю і дзесяць газет⁹. Па выніках якаснага і колькаснага аналізу МНВ БДПЧ/АБСЕ будзе ацэньваць, ці вялі СМІ бесстаронняе і збалансаванае асвятленне кандыдатаў і іншых палітычных суб'ектаў, і якую ўвагу СМІ надалі звязаным з выбарамі пытанням, а таксама інфармацыйным праграмам. Акрамя таго, місія ацэніць выкананне сродкамі масавай інфармацыі нацыянальнага заканадаўства.

X. СКАРГІ І ЗАЯВЫ

Для падачы скаргаў падчас выбарчага працэсу ўсталявана некалькі інстанцый. Скаргі на рашэнні АВК з нагоды рэгістрацыі аспрэчваюцца ў ЦВК, у той час як рашэнні ЦВК могуць быць абскарджаныя ў Вярхоўны суд.

Да цяперашняга часу ў ЦВК паступіла 196 скаргаў, заяваў і зваротаў, 39 з якіх ЦВК прызнала не маючымі дачынення да падрыхтоўкі і правядзення выбараў. З астатніх 157 8 уяўлялі сабой просьбы аб растлумачэнні заканадаўства. На сваіх публічных паседжаннях ЦВК было прынята 10 рашэнняў з нагоды скарг. Адно з дадзеных рашэнняў аб адмове ў рэгістрацыі ініцыятыўнай групы было

⁹ Дадзенымі СМІ з'яўляюцца: «БТ1» («Першы нацыянальны тэлеканал»), «АНТ», «СТБ», канал Расійскай Федэрацыі «РТР у Беларусі» (дзяржаўныя тэлеканалы); «БР1» (дзяржаўная радыёстанцыя); «Народная газета», «СБ-Беларусь сёння», «Рэспубліка», «Звязда» (дзяржаўныя газеты), «Беларусы і рынак», «БелГазета», «Комсомольская правда на Беларусі», «Народная воля», «Наша ніва» і «Обозреватель» (недзяржаўныя газеты).

аспрэчана ў Вярхоўным судзе, які вынес сваю пастанову на карысць ЦВК. Некаторыя са зваротаў у ЦВК, такія як просьбы аб паданні растлумачэнняў, на публічныя паседжанні не выносяцца, а разглядаюцца супрацоўнікамі Цэнтарвыбаркаму.

27 чэрвеня ў Генеральнай пракуратуры была заснавана спецыяльная Працоўная група па выбарах для вырашэння звязаных з выбарамі пытанняў.

XI. УДЗЕЛ ЖАНЧЫН

Заканадаўчай базай у Беларусі не прадугледжана ні прававых бар'ераў, якія перашкаджаюць удзелу ў выбарах жанчын, ні прававых палажэнняў, спрыяючых такому іх удзелу. Сярод 110 дэпутатаў парламента, тэрмін паўнамоцтваў якога завяршаецца, 32 жанчыны. Жанчыны прысутнічаюць у складзе 11 парламенцкіх камісій (з 14). Адна з жанчын з'яўляецца старшынёй камісіі па мясцовым самакіраванні і яшчэ 15 займаюць пасаду намесніка старшыні ў іншых камісіях. Сярод 12 членаў ЦВК пяць жанчын, у тым ліку і старшыня ЦВК. Сярод 275 кандыдатаў, зарэгістраваных для ўдзелу на маючых адбыцца выбарах, жанчын 58.

XII. МЯСЦОВЫЯ І МІЖНАРОДНЫЯ НАЗІРАЛЬНІКІ

Выбарчым кодэксам прадугледжваецца магчымасць назірання за выбарамі шырокім колам зацікаўленых бакоў; у тым ліку дэпутатамі парламента, прадстаўнікамі мясцовых адміністрацый, палітычных партый, грамадскіх аб'яднанняў, груп грамадзян, працоўных калектываў, сродкаў масавай інфармацыі, а таксама міжнароднымі назіральнікамі. На гэты час да назірання за выбарамі акрэдытавана звыш 150 мясцовых назіральнікаў ад НУА і палітычных партый. На дадзены момант Цэнтарвыбаркамам акрэдытаваны і 141 міжнародны назіральнік ад 3 арганізацый: 63 - ад Садружнасці Незалежных Дзяржаў (СНД), 21 - ад Міжпарламенцкай асамблеі СНД і 57 - ад БДПЧ/АБСЕ.

XIII. ДЗЕЙНАСЦЬ БДПЧ/АБСЕ

МНВ БДПЧ/АБСЕ адкрыла свой офіс у Мінску 12 жніўня 2008 года. Кіраўнік Місіі правёў сустрэчы з Міністрам замежных спраў, Старшынёй ЦВК, кіраўніком Адміністрацыі Прэзідэнта, з іншымі афіцыйнымі асобамі дзяржавы, а таксама з асноўнымі палітычнымі партыямі, якія вылучылі кандыдатаў на гэтых выбарах. Былі ўсталяваныя і рэгулярна падтрымліваюцца кантакты з выбарчымі камісіямі, аб'яднаннямі грамадзянскага супольніцтва, СМІ, міжнароднымі назіральнікамі ад СНД, дыпламатычным корпусам і іншымі суразмоўцамі. 22 жніўня адбыўся першы брыфінг для амбасадараў дзяржаў-удзельніц АБСЕ. БДПЧ/АБСЕ звярнулася да дзяржаў-удзельніц АБСЕ з просьбай накіраваць для працы ў дзень выбараў 300 кароткатэрміновых назіральнікаў.